

ECONOMIA

JOSÉ GARCÍA MONTALVO

«En un paradís fiscal, evasió d'impostos i blanqueig estan molt relacionats»

José García Montalvo (València, 1964) és doctor en economia per la Universitat de Harvard i cap del Departament de la Facultat d'Economia de la Universitat Pompeu Fabra. Explica les característiques de les societats *offshore* com les que surten als 'papers de Panamà', fets públics pel Consorci Internacional de Periodisme d'Investigació (ICIJ) i diversos mitjans.

Entrevista d'Alex Milian
Fotografies de Jordi Play

Els papers de Panamà és un llistat dels clients del despatx panameny Mossack Fonseca, especialitzat en societats *offshore*. Què caracteritza aquestes societats?

—Són societats que treballen, normalment, a paradisos fiscals. La definició de paradís fiscal és la d'un país que té una imposició molt baixa o no en té. Aquest és precisament el motiu pel qual les societats *offshore* volen ser en aquests llocs.

—Hi ha diversos tipus de paradisos fiscals?

—N'hi ha que comparteixen informació fiscal, com ara Irlanda. En termes generals, Irlanda seria un paradís fiscal en el sentit que té una imposició molt baixa i totes les empreses hi volen tenir la seu; però no seria un paradís fiscal en el sentit que comparteix informació fiscal. N'hi ha que no comparteixen informació fiscal i són paradisos fiscals en tots els sentits.

—I Panamà?

—És un paradís fiscal en tots els sentits.

—Tot i que Espanya, per exemple, no l'inclou en el seu llistat de paradisos fiscals?

—Tot i que alguns països no l'inclouen en el seu llistat, Panamà és un paradís fiscal.

—I per què no l'inclouen?

—Els Estats Units tampoc no el posen al seu llistat. La raó és que tenen interessos econòmics amb Panamà i una *lobby* va fer pressió perquè no sigui als seus llistats. I Espanya també. Ells poden pressionar dient que, si els poses al seu llistat, no fas cap infraestructura a Panamà. I les obres al Canal de Panamà són 4.000 milions. No és poca cosa.

—Una empresa espanyola participa en les obres del Canal, que tenen un pressupost de 4.000 milions d'euros?

—Exacte. Panamà és un país amb interessos econòmics per a Espanya. I geopolítics i geoestratègics. Per tant té aquesta doble cara.

—És un paradís fiscal però se'l treu de la llista estatal de paradisos.

—Per interessos, és clar. Hi ha un llistat de l'OCDE i, després, cada país té el seu propi llistat de paradisos fiscals.

—I al de l'OCDE sí que es considera Panamà paradís?

—Sí.

—La societat *offshore* és el que anomenem societat opaca?

—És una societat opaca en el sentit que no sabem qui és el propietari final. Els bancs, a Espanya sense dubte i a molts altres països, tenen una regulació del que s'anomena *know your client*, que vol dir coneix el teu client. En el cas d'un compte particular és clar que tu ets l'Àlex Milian, saben a què et dediques i segurament, fa tres o quatre anys, vas rebre un paper del banc per demanar quina era la teva font d'ingressos. En el cas de les empreses, el *know your client* implica que els bancs han d'anar a esbrinar qui és l'últim propietari de l'empresa: el que té un 10 per cent o un 15 per cent. Això és obligació del banc: saber qui hi ha darrere de l'última companyia. Això és complicat perquè pot haver-hi cent companyies interposades entre la companyia del compte i el propietari últim. Aquí els bancs fan el que poden per esbrinar-ho. Als EUA, el *know your client* funciona només per a particulars però no amb companyies. Ara, arran de casos com els dels papers de Panamà, estan començant a adonar-se que és necessari. Doncs les societats *offshore* són molt opaques en aquest sentit.

—Per què?

—Primer, perquè normalment ni tan sols comencen a Panamà. Comencen a Samoa, segurament. I la companyia de Samoa és la propietària de la subsidiària de Panamà i realment és a Panamà on fan moviments reals. Samoa és un paradís però és el que és, poca cosa. Panamà, en canvi, està enmig de moltes transaccions mundials i és un focus de moviment de capital important.

—Samoa seria com Illes Verges? Un paradís fiscal no comparable a Panamà?

—No comparables pel volum d'operacions que es fan. Les Illes Verges van ar-

ribar a acords amb l'OCDE, el 2009, per compartir certes informacions fiscals. Panamà, no. Les Caiman comparteixen part de la informació. Panamà, no.

—Com s'ho fan aquestes empreses per no pagar impostos? No està vigilada la sortida de diners del país en grans quantitats?

—Sí, però imagina't una societat tecnològica nord-americana amb una empresa subsidiària a Espanya. Imagina que té la central a Irlanda. La primera qüestió és que Irlanda cobra molt car tot el que es traspasa a Espanya per a la venda —molt més car que el cost de producció. Per tant, els beneficis a Espanya són molt petits i tota la transferència del benefici es fa a Irlanda. Una vegada tens tot aquest benefici en una societat que és independent de la societat matriu dels EUA, fas una transferència a la subsidiària que tu vols: a la de Samoa o a la de Panamà.

—Imaginem una empresa espanyola que vol fer una *offshore* a Panamà.

—És bàsicament el mateix. Tu tens un compte en un banc suís (sabem que hi ha un parell de bancs suïssos que han fet societats a Panamà), fas la transferència al banc suís i el banc fa desaparèixer els diners.

—Teòricament els diners que surten cap a Suïssa queden registrats.

—Depèn. Quan hi ha diners en un paradís fiscal no només hi ha ocultació de rendes; també hi ha blanqueig de capitals normalment. És un capital que no se sap com s'ha format i apareix en un altre lloc. Per tant, està tot molt relacionat. Si no vols pagar a la Hisenda espanyola, tindràs una doble comptabilitat i una part és capital... fosc. Aquest capital que la Hisenda pública no sap que existeix surt i va cap a on sigui. Primer a Suïssa i després a Panamà. El problema ara és que a Suïssa les coses se'ls estan posant complicades. Tenir a Suïssa diners que no estan declarats a la Hisenda pública ja no és tan segur per als evasors. Si hi ha un jutge que fa un requeriment ben fet, és molt probable que Suïssa li doni tota la informació. Això, amb les societats →

ECONOMIA ◉ 'PAPERS DE PANAMÀ'

→ *offshore* de Panamà no passa. És molt difícil saber qui és el propietari.

—**És a dir que ara encara és més probable que vagin els diners cap a Panamà des de Suïssa...**

—Clar.

—**... des de la publicació de la llista Falciani...**

—Efectivament. Com menys llocs hi ha per fer aquestes operacions, els que queden se'n beneficien. Sí que és veritat que hi ha una pressió per posar fi a aquestes situacions, però dubte que això acabi mai.

—**Per què ho dubta?**

—En aquest moment, no té sentit que els països del món estiguin perdent 200.000 milions d'euros en ingressos fiscals i encara existeixin paradisos... a Europa! Les illes del Carib són molt lluny però aquí mateix hi ha paradisos. Com això no té sentit, vol dir que hi ha alguna cosa, en l'estructura econòmica i política dels Estats, que ho permet i ho permetrà...

—**Vol dir que, si s'ha permès fins ara, és per alguna important raó oculta i això no necessàriament ha de canviar?**

—Efectivament. Estem en una situació en la qual la desigualtat va creixent i hi ha menys gent amb més diners, però aquesta gent, lògicament, vol tributar el mínim possible. El que també passarà és que l'altra banda, la que està fotuda, cada cop pressionarà més per posar fi a aquests paradisos fiscals.

—**L'evasió fiscal és molt gran en un moment que l'Estat del benestar s'està aprimant per la manca de pressupost.**

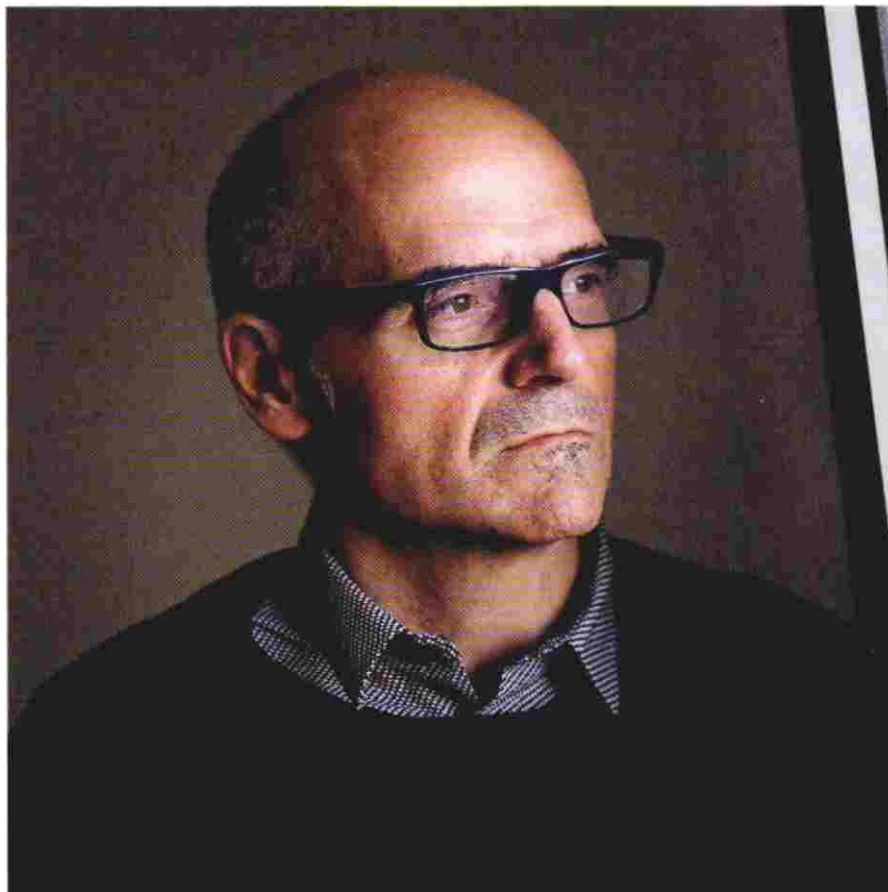
—És clar. L'Estat del benestar està molt pressionat. Després de la crisi de 2009 hi va haver un acord amb l'OCDE i alguns països van dir que anirien fent bondat per sortir de la llista.

—**Què representa l'evasió fiscal?**

—Depèn dels càlculs. A l'Estat, un 25 per cent del PIB.

—**Té sentit ser client de Mossack Fonseca si no és per evadir impostos?**

—Sí... Una companyia *offshore* a Panamà podria ser completament legal. Un català que té tot declarat i ho té tot perfecte podria obrir una societat allà perquè és molt ràpid: fer una societat a Panamà són unes hores; aquí seria un embolat d'un mes o més. Però quin és el motiu pel qual es fan companyies *offshore*? No és per aquest motiu sinó

per evadir impostos. Una altra cosa són les empreses espanyoles que tinguin realment negoci a Panamà i facin una subsidiària allà, perquè és molt més senzill.

—**Aquest podria ser el cas d'una empresa hotelera però no el de Pilar de Borbó o Leo Messi?**

—Exactament. Podria ser el cas d'una companyia hotelera que volgués tenir hotels a Panamà i en fes una subsidiària allà. Però una persona individual que tingui una companyia allà sense personal ni estructura i l'únic que té són diners, òbviament, no és el mateix cas.

—**Parlava abans dels paradisos a Europa. El cas de Panamà és comparable a Andorra?**

—Andorra és similar a Panamà en el sentit que no hi ha una transferència automàtica d'informació fiscal. A Andorra no pots anar a fer *phishing* fiscal: "Dóna'm tots els noms d'espanyols que tinguin un compte". No te'ls donaran. Però si hi ha un jutge que envia un requeriment i el requeriment està justifi-

cat, amb les garanties judicials, Andorra dóna la informació. A Panamà, no.

—**Andorra seria com Suïssa, en aquest sentit?**

—Exactament. Volen anar cap a una situació de normalització però no hi han arribat. Panamà no ho intenta. I és molt difícil saber qui hi ha darrere d'aquestes companyies. De fet els papers de Panamà fa un any que estan voltant pel món dels mitjans que els estudien. Per què? Perquè s'ha de buscar i ha de sortir el germà del sogre del president de la Xina, que òbviament és difícil de reconèixer i connectar amb el president xinès.

—**Costa identificar els propietaris, és clar.**

—Clar, perquè la societat pot anar de Panamà a Delaware i de Delaware a l'illa de Man i després tornar a Samoa. És molt complex arribar a saber la persona física que hi ha darrere de cada societat.

—**Vostè és expert en la bombolla immobiliària i del crèdit a Espanya. És curiós que no hagin sortit empreses constructores i immobiliàries?**

—La crisi es va emportar moltes d'aquestes empreses a liquidació. Potser sí que tenien diners a l'estranger, però no societats d'aquesta mena. Han sortit comptes a Suïssa, això sí. Però aquesta enginyeria de Panamà és una mica diferent.

—Això és un producte que, en algun moment, es podia oferir en un banc normal, a casa nostra, a un client preferent?

—No, en un banc normal, no. En un banc suís, sí. De fet sabem que hi ha casos d'aquests. És encara pitjor: alguns d'aquests bancs suïssos treballaven als EUA i algunes d'aquestes societats estan lligades a operacions amb capital iranià a l'època de l'embargament. Compte. Els americans els faran pagar un fotimer de diners si és veritat. Potser ells no sabien que el propietari final era de l'Iran però això no hi fa res. Per als EUA, ells s'havien d'haver assegurat que cap dòlar anava a un país inclòs al llistat de finançadors del terrorisme.

—Estem parlant de societats *offsho-*

re a Panamà amb diners provinents de fons iranians?

—Companyies fetes a Panamà, amb la intermediació d'un banc suís, que és el que tenia els diners que s'han endut cap allà i que l'últim propietari era un iranià o el mateix Govern iranià.

—I que fan una *offshore*, no per evadir impostos sinó...

—No per evadir impostos sinó per finançar operacions d'un país que no té capacitat d'anar als mercats financers internacionals perquè té un embargament.

—En teoria dues famílies propietàries dels grans grups hotelers del país (els Escarrer de Sol Melià i els Riu, de Riu Hotels) també hi eren i tenien empreses *offshore*. El sector turístic també busca pagar menys?

—Aquí pot passar una altra cosa. Imagina que són empreses que volen anar a Cuba (òbviament no faran l'empresa a Cuba)...

—De fet tenen hotels a Cuba...

—[Assenteix amb el cap] ... Volen anar a Cuba i volen fer-ho des d'una companyia llatinoamericana per entrar-hi més bé, perquè és més senzill obtenir llicències, etc. En aquests casos Panamà podria ser una bona sortida per fer una intermediació anant cap a Cuba. No tinc ni idea, però, dels casos concrets d'hotelers que esmentes. Però no és el mateix que el cas de Pilar de Borbó. En el cas dels hotelers podria tenir sentit econòmic.

—Per acabar: a mi i a la majoria de lectors ens sortiria més car pagar una societat *offshore* que pagar el que ens toca, oi?

—Segur, perquè hauries de pagar l'intermediari, els Massock Fonseca també i segurament hauràs d'anar a Panamà a signar un paper o una notariatzació. A part d'això hi ha el fet que, si tu tens el sou que et paga una empresa, no tindràs diners per portar a Panamà.

—Perquè no tinc diners negres?

—És clar. La voluntat no és només no pagar impostos; també es tracta de no tenir aquests diners, que són negres, en un lloc que algú podria localitzar. •